

Rudolf Steiner

**Práce tajných společností ve světě
Atom jako koagulovaná elektřina**

Berlín, 23.12.1904
GA 93

Přednáška známá také pod názvem: Evoluce a involuce, tak jak jsou tlumočené okultními společnostmi.

V sérii přednášek jsem mluvil o okultních školách a jejich rozvětveních a myslím, že bude dobré dnes dovést tento celý kurs přednášek k závěru, než příště přejdeme k jinému tématu. Ode dneška za týden budu hovořit o významných dnech spojených v křesťanském kalendáři se svátkem vánočním - ne tak důležitý svátek nového roku a neobyčejně důležitý svátek Epifanie. Dnešní přednáška tedy bude jakýmsi závěrem.

Můžeme se ptát: Jaký je hlubší význam tajných společností a jejich cílů ve světovém vývoji? Na takovou otázku je mou odpovědí, že mají skutečné spojení se způsobem kterým se bytosti ve světě vyvíjejí a postupují ve vývoji.

Jak víte, k osobnímu vývoji jsou nutné různé druhy cvičení a taková cvičení jsou skutečně k dispozici. Slyšeli jste o hatha józe, radža józe a jiných cvičeních různého druhu, prostřednictvím kterých společnosti a bratrstva spojená s okultní vědou, zasvěcovali své členy. Někdo může říct: toto všeho, nepochybně, může být dosaženo bez těchto tajných společností. Ale mohu vám říci - a během přednášky si to uvědomíte - že svět nemůže postrádat tyto společnosti. Úplně bez obalu řečeno, je neoprávněné mluvit veřejně ve stylu prohlášení svobodných zednářů, které jsem vám četl před dvěma týdny. To je jen jedna ukázka. Lidé nemohou dosáhnout toho, co je obvykle známé jako nesmrtelnost dokud nejsou v nějakém rozsahu důvěrně seznámeni s okultními vědami. Plody okultní vědy samozřejmě nacházejí cestu do světa mnoha kanály. Velké množství okultních znalostí existuje v rozličných náboženstvích a všichni ti, kteří se hluboce a upřímně účastní života náboženského společenství mají nějaký podíl na této znalosti a připravují se ve skutečném smyslu na dosažení nesmrtelnosti. Ale dosáhnout vědomosti o nesmrtelnosti v plném vědomí, jako konkrétního opravdového zážitku, mít pocit, že člověk skutečně náleží do duchovního světa - to je velmi rozdílná záležitost. Všichni z vás žili už mnoho životů; ale ne všichni jste si vědomi toho, že jste prožívali tyto četné životy. Toto uvědomění nicméně bude postupně vyvstávat a bez něj je lidský život prožíván při neúplném vědomí. Nikdy nebylo cílem okultní vědy vstěpovat lidem matný pocit dalšíhožití, ale udělit jim jasnou a plně vědomou znalost vtékání života do duchovního světa.

Existuje jistý zákon, který řídí pokrokový vývoj vědomí ve všech budoucích stupních života. Je to tento: I to, co lidská bytost sama nevykonává pro dosažení tohoto uvědomění přispívá k jeho vývoji. Je zde zásada - na první pohled dost matoucí - že cokoli je dosaženo na cestě vývoje vědomí ve světě působí něco dále ve vývoji vědomí každé jednotlivé bytosti, dokonce i když tato bytost vlastně nepracovala na vývoji svého vlastního vědomí.

A nyní si zkuste představit příklad skutečné objektivní lidské činnosti - architekt staví dům; nebuduje ten dům pro sebe, ale ujímá se úkolu postavit ho z důvodů, o kterých věří, že jsou naprosto neosobní. Dobře víte, že důvody jsou velmi zřídka neosobní. Je mnoho lidí, kteří podle všeho zdání nepracují pro sebe; a přesto ve skutečnosti ano. Například právník pracuje prakticky pro své klienty. Část jeho práce může docela dobře být nezištná, ale skutečnost je, že si tím vydělává na život. Cokoli lidé dělají v obchodě jen pro své vlastní živobytí, tak že jejich obchodování souží jen tomu, tolik ztrácejí na cestě k duchovnímu zisku. Na druhé straně všechno, co je vykonáno bez ohledu na sebe, co je spojené se zájmem o druhé, pomáhá stupňovat a posilovat naše vědomí v budoucnu bojující o existenci. Doufám, že je to jasné.

A nyní se věnujme Svobodným zednářům. Když byli věrní svým původním, základním principům, tak dávali svým členům toto nařízení: budovy, které stavíte ničím nepřispívají k vašim vlastním životním prostředkům. To dobré, co ještě zbývá ze starého Svobodného zednářství nabývá forem dnešních dobročinných organizací a nadací. A ačkoli lóže ztratili živé kořeny pradávnejší moudrosti a okultní vědění, které kdysi vlastnily, tyto dobročinné organizace jsou důkazy lidskosti, která, ačkoli je zbavená skutečného obsahu, ještě stále přetrvává a je pěstována jako tradice. Nesobecká činnost je skutečně to, co patřilo ke Svobodnému zednářství. Svobodné zednářství opravdu podněcovalo své členy, aby pracovali ve službě lidskosti, aby pracovali ve světě věčně a obětavě.

Nyní žijeme v období vývoje, které můžeme nazvat minerální dobou; a naším úkolem je pronkat tento minerální svět skrz naskrz duchem uvnitř nás. Uvažte, co to znamená. - Stavíte dům. Přinášíte kameny z lomu a tesáte je do požadovaných tvarů a tak dále. Co vpracováváte do této suroviny získané z nerostné říše? Vpracováváte do toho surového materiálu lidského ducha. Pokud konstruuje stroj, tak do toho stroje vkládáte lidského ducha; skutečný stroj samozřejmě vezme za své a rozpadne se v prach; ani stopa nepřetrvá. Ale to, co jste udělali, čeho jste dosáhli, vplývá do samotných atomů a nezmizí beze stopy. Každý atom nese stopu vašeho ducha a ponese jí sebou dál. Jestli atom byl někdy součástí stroje nebo nebyl jeho součástí, také není bez rozdílu. Atom sám prochází změnou v důsledku toho, že byl ve stroji a tato změna, kterou máte zapracovanou v atomu, už nebude nikdy ztracena. Navíc díky tomu, že jste změnili atom, díky skutečnosti, že jste sjednotili ducha ve vás s minerálním světem, byl učiněn na základním vědomí lidstva stálý otisk; právě tolik vědomí projde s vámi do onoho světa. Okultní věda dobře ví jakým způsobem lidská bytost může vykonávat nesobecké činy a nakolik bude jimi zvětšeno jí vědomí. Jistí lidé, kteří byli hluboce seznámeni s touto znalostí, byli tak nezištní, že učinili kroky, aby předešli tomu, že by jejich jména byla známa příštím generacím! Toho je příkladem dílo nazvané Theologica Deutsch. Nikdo neví kdo to napsal. Na vnější straně jsou pouze slova: muž z Frankfurtu. Nicméně si dával záležet na tom, aby jeho pravé jméno zůstalo neznámé. Pracoval takovým způsobem, že jenom něco přidal do objektivního světa, aniž by požadoval nějakou čest nebo zachování svého jména. A zde můžeme říci, že Mistři zpravidla nejsou osobnosti historicky známé; někdy jsou vtělení v historických osobnostech - pokud je to nezbytné; ale v jistém ohledu je to z jejich strany jakási oběť. Úroveň jejich vědomí je neslučitelná s prací pro sebe a záchrana vlastního jména jí konec konců zahrnuje. Je těžké důkladně porozumět tomuto pravidlu, ale nyní vám bude jasné proč je cílem Svobodných zednářů pracovat ve světě takovým způsobem, že jsou jejich skutky skryté ve společenských organizacích a dobročinných institucích. Protože skutečnými základy nesmrtelnosti jsou nesobecké činy. Ve vnějším světě vidíme odraz takových činů. Nemusí jich nutně být velké množství. Když někdo dá chudákovi korunu, tak to může být nesobecký skutek; ale pouze pokud je skutečně nezištný, tak nalezne cestu do sféry nesmrtelnosti - a pouze velmi málo činů je nezištných až do tohoto stupně. Čin dobročinnosti může být neobyčejně samolibý, když například dává vzniknout příjemnému pocitu.

Dobročinnost velmi často pramení ze sobeckých motivů. Pokud mezi námi žijí chudí lidé, kteří o vánocích nemají žádné maso a my se cítíme zavázáni nějaké jim dát, abychom ospravedlnili, že jíme svou vánoční večeří - tak je to koneckonců sobectvím. Ve středověku bylo vyloučeno říct, kdo stavěl mnohé katedrály nebo namaloval mnoho obrazů. Pouze v době naší civilizace lidé začali připojovat tyto hodnoty k lidským jménům; v dřívějších epochách, mnohem duchovnějším než je ta naše, jméno jednotlivce mělo menší význam. Duchovnost v těchto dobách byla nasměrována ke skutečnosti; zatímco naše epocha se drží klamu myšlení, že co je pouhým chvilkových zájmem, by mělo být uchováno.

To jsem vám řekl, abych naznačil podstatu, kterou byly vedené tyto tajné společnosti. Členové takových společností v bolestech zahlazovali naprosto sami sebe jako osobnosti a dovolovali tomu co učinili vytvářet své vlastní účinky. A to nás přivádí k jádru věci. Skutečnost, že nějaká specifická věc je držena v tajnosti má daleko menší význam než to, že každý by měl zamlčovat svůj vlastní podíl na práci; tím si zajišťuje nesmrtelnost. Pravidlo je tedy jasné a jednoznačné: Nakolik se sami odevzdáte světu, tolik vědomí vám svět vrátí zpátky. Míra toho, co sami umístíte ve světě je mírou vědomí, které vám dá svět zpátky. Toto je spojené s ohromnými a mocnými zákony světové existence. Každý z vás má duši, každý z vás má ducha. Tato duše a tento duch jsou povoláni jednou vystoupit k nejvyšším stupňům dokonalosti. Ale duše a duch zde byli ještě dříve než existovalo vaše fyzické tělo; byli přítomni před vaším prvním fyzickým vtělením. Existovali jste ve fyzickém vtělení v ranné Lemurské, Hyperborejské a Polární epoše. Nicméně předtím jste byli jen bytosti duševní. Ale jako duševní bytosti jste byli součástí světové duše; jako bytosti čistě duchovní jste byli součástí univerzálního světového ducha. Světový duch a světová duše se kolem vás rozprostírala tak, jak se kolem vás dnes venku rozprostírá příroda. Tak jako je dnes kolem vás minerální svět, svět rostlin a zvířecí svět, tak byl jednou kolem vás svět duše a ducha. A to co bylo kolem vás je nyní vaší duší; pojali jste to do vás samotných, učinili jste vnitřním to, co původně bylo venku a kolem vás. To, co je nyní vaší nejnítěrnější bytostí bylo jednou součástí vnějšího světa. Ten se stal vaší duší. Také duch se kdysi rozprostíral kolem vás. A co je nyní kolem vás se stane vaším vnitřním životem. Pojmete do sebe samých to co je nyní nerostnou říší a stane se součástí vaší vnitřní bytosti; taktéž říše rostlin. Co vás obklopuje v přírodě se stane vaší vnitřní bytostí.

Nyní porozumíte tomu, co bylo dáno jako první příklad. Budujete kostel pro druhé, ne pro sebe. Můžete skutečně do sebe pojmout svět velkoleposti, krásy a nádhery, pokud svět jako takový prožíváte. Činit něco pro vyšší Já není podílením se na sobectví, protože to není učiněno pro sebe; vyšší já bude spojeno se všemi ostatními, takže to, co je učiněno pro vyšší já je zároveň učiněno pro všechny. - To je skutečnost, která byla Svobodným zednářům známa. Když svobodný zednář pracoval se svými spolu-staviteli, tak věděl: v budoucích časech bude minerální říše zduchovnělá; stavět neznamená nic jiného než zduchovňovat nerostnou říši. Věděl, že ona stavba se jednou stane obsahem jeho duše.

Bůh nám jednou dal přírodu, která nás obklopuje v královstvích minerálů, rostlin a zvířat. Pojímáme přírodu do sebe. To, že příroda existuje nezpůsobuje nikdo z nás; jediné, co můžeme dělat, je činit přírodu součástí naší vlastní bytosti. Ale co sami připravujeme a uskutečňujeme ve světě - to bude představovat naší budoucí existenci.

Skutečně vnímáme nerostný svět jako takový; co děláme s nerostným světem, tím se v budoucích časech sami staneme. Co děláme se světem rostlin, se světem zvířat a s lidmi, tím také, se nepochybně staneme. Pokud jste založili charitativní organizaci nebo jste přispěli od základu něčemu, tak čím jste přispěli, to se stane vaší nedílnou součástí. Když člověk tímto

způsobem nedělá nic s tím, co takto může vkreslit do své duše z venčí, pak jeho duše zůstane prázdná. Proto musí být pro lidstvo možné produchovnit - tak dalece jak je možné toho dosáhnout - čtyři říše přírody, z níž jedna je lidská. Přinést ducha do celého vnějšího světa - to bylo úkolem tajných společností každého věku.

Takže pro vás nebude těžké porozumět následujícímu - představte si dítě, které se učí číst a psát. Především je zde kolem něj všechno, co potřebuje; je tu učitel, také knihy, a tak dále, ale ještě nic není uvnitř dítěte. Práce pokračuje do té doby, dokud to, co bylo doposud vně dítěte, bylo vštípeno do něj a ono je schopné číst. A stejně je tomu i s přírodou. V časech, které přijdou, budeme mít uvnitř nás to, co je nyní rozprostřené venku kolem nás. Jako duše prameníme ze světové duše a když tato světová duše byla kolem nás vkreslili jsem jí do nás samotných. Stejně tak s duchem, a tak to také bude s přírodou. Pojmeme přírodu z venku do nás samotných a příroda bude jako síla uvnitř nás. To je ona významná myšlenka v základě těchto tajných společností.

Všechn pokrok je výsledkem involuce a evoluce. Involuce je pojmání a evoluce je vynášení, dávání navenek. Všechny stavy a podmínky světové existence jsou střídáním těchto dvou procesů, když vidíte, slyšíte, cítíte vůni nebo chuť, vdechujete přírodu do vás samotných. Dívání se nepomine aniž by po sobě nezanechalo stopu. Oko samotné pomine, viděný objekt - pomine také; ale to, co jste zažívali při onom pohledu, zůstává. Nebude pro vás obtížné uvědomit si, že v jistých epochách je nezbytné, udělat si v těchto věcech jasno. Vstupujeme do věku, kdy, jak jsem nedávno naznačoval, lidé budou rozumět tomu, co je takový atom ve skutečnosti. Lidé si uvědomí - a bude to i veřejným názorem - že atom není nic jiného než koagulovaná elektřina. - Sama myšlenka je složená ze stejné substance. Před koncem páté kulturní epochy věda dosáhne stupně, kdy člověk bude schopen proniknout do samotného atomu. Když bude pochopena podobnost substance mezi myšlenkou a atomem, pak bude brzy objevený způsob jak se zmocnit sil v atomu obsažených a pak určitým pracovním metodám nebude nic nepřístupného. - Člověk stojící zde, řekněme, bude schopen tím, že zmáčkne knoflík ukrytý v kapse, vyhodit do povětří objekt ve velké vzdálenosti - třeba v Hamburku! Jako když zde nastavíme vlnovou délku a způsobíme, že na jiném místě nabere jinou formu, bezdrátová telegrafie je možná, tak to co jsem zde naznačil bude uvnitř lidských sil, až ona okultní pravda, že myšlenka a atom se skládají ze stejné substance, bude prakticky aplikována.

Je nemožné pochopit, co by se mohlo stát za těch okolností, kdy by do té doby lidstvo nedosáhlo nesobeckosti. Samotné dosažení nesobeckosti umožní lidstvu udržet se na pokraji zkázy. Zánik naší současné epochy bude způsobený nedostatkem morálky. Lemurská epocha byla zničená ohněm, atlanstská vodou; naše epocha a naše civilizace bude zničená válkou všech proti všem, zlem. Lidské bytosti se navzájem zničí ve vzájemném sváru. A hrozná věc - mnohem tragičtější než jiné katastrofy - bude to, že vina bude spočívat na lidských bytostech samotných.

Hrstka lidí bude činit dobro a tak si zabezpečí přežití do šesté epochy civilizace. Tato malá hrstka dosáhne nesobeckosti. Ostatní vyvinou všechny představitelné schopnosti a dovednosti v zacházení a užívání fyzických sil přírody, ale bez základního stupně nesobeckosti.

V sedmém období civilizace vypukne tato válka všech proti všem v té nejhroznější formě. Díky objevům se uvolní ohromné a mocné síly, které celou zeměkouli promění na jakousi (samočinnou) živou elektrickou masu. Způsobem, o kterém se nemůže mluvit, bude malá hrstka chráněná a uchovaná.

A nyní si můžete udělat jasnější obrázek, mnohem jasnější, než když jsme o těchto věcech mluvil předtím, proč se musela hledat ona "dobrá a řádná forma" jak byla nazývaná a v jakém smyslu Svobodné zednářství si uvědomovalo povinnost budovat stavbu věnovanou nezištným cílům. Je snadnější stát se jedním z oné malé hrstky lidí, kteří si zabezpečí místo v budoucím životě používáním starých forem než muset zápasit s chaosem. Dnešní lidé inklinují k tomu vysmívat se "prázdným formám", jak říkají, ale tyto formy mají přesto hluboký význam a účel; schodují se s uspořádáním doby našeho vývoje a když je všechno řečeno a vykonáno, tak jsou spojené s nezbytnými stupni vývoje lidské povahy a lidské duše. Jenom o tom přemýšlejte. Žijeme v pátém období páté epochy; musíme ještě prožít další dvě období této ohromné epochy. Pak bude následovat sedm období šesté velké epochy a pak sedm období sedmé velké epochy. To znamená šestnáct stupňů vývoje v budoucnosti. Lidstvo musí projít ještě šestnácti stupni. Člověk, který zažil něco z těchto podmínek existence zde možných, je do jisté míry iniciovaný. Existuje soulad mezi stupni iniciace a tajemstvím příštích epoch. V životě naší planety je sedm velkých epoch a každá z těchto sedmi má sedm menších epoch - tedy celkem čtyřicet devět.

Takže jsou určené stupně pro zkoumání tajemství budoucích fází vývoje. Vysoké stupně Svobodného zednářství neměly původně jiný cíl, než vyjadřovat, každý z nich, budoucí stupně vývoje lidstva. Takže zde ve Svobodném zednářství mámě něco, co bylo obojí, dobré a krásné. Člověk, který dosáhl jednoho stupně věděl, jak má pracovat na své cestě do budoucnosti; měl by být něco jako pionýr. Rovněž věděl, že ten, kdo dosáhne vyššího stupně, může vykonat větší věci. Toto uspořádání podle stupňů může být dobře učiněno, protože to koresponduje s fakty. Proto, pokud by bylo možné vštípit nový obsah spolu s novou znalostí do těchto forem, dobro by narůstalo, protože Svobodné zednářství by tak mohlo být znovu naplněno opravdovým duchem. Obsah a forma každopádně patří k celku. Dnešní situace je taková, že stupně zde jsou, ale nikdo je neprochází ve skutečném smyslu! Ale navzdory tomu nejsou úplně bez účelu.

Pátá kulturní epocha je čistě intelektuální věk, období egoismu. Puncem naší doby je, že intelekt je egoistický v tom nejvyšším stupni. A tak musíme najít svou cestu skrze intelekt vzhůru k duchovnu dříve než si vykreslíme duchovnost, která byla kdysi aktivně v činnosti.

Základní tajemství je tedy toto: Lidská bytost musí umět mlčet o stezkách na kterých se jeho Já rozvíjí, a pohlížet na jeho činy, ne na jeho osobní Já, jako na kritérium. Skutečně hluboké tajemství leží v jeho činech a v překonání Já skrze skutek. Já musí zůstat ukryto, uvnitř skutku. Vyloučení zájmů osobního Já z proudu lidské karmy - to patří k prvnímu stupni. Cokoli individuální karma Já způsobí postupem času je tak naprostým krachem. Národ, rasa, pohlaví, pozice, náboženství..všechno to působí na lidské sobectví. Pouze když je překoná, tak se osvobodí od egoismu. Astrální tělo každého národa, každé rasy, každé epochy, má svou určitou barvu...Vždycky najdete barvu, která bude základem astrálního těla lidské bytosti, která je členem některého z těchto rozřídění. Tato určitá barva musí být vyloučená. Anthroposofická duchovní věda pracuje na ustálení barev astrálních těl svých členů. Musí být jako barva - stejná, to znamená vzhledem k základní barvě. Tato základní barva dává vzniknout jisté substanci, která se nazývá Kundalini, která drží dohromady uvnitř lidské bytosti síly, které vedou nakonec k duchu. Tento vyrovnávající proces přinese válku a krveprolití jako následek - válku jako ekonomický spor mezi národy, tlak k rozpínavosti, potlačení v každé formě, spory ve sféře investice a zisku průmyslových podniků a tak dále. A v určité míře bude stále větší možnost ovládat ohromné masy lidí pouhou silou; jednotlivec získá větší a větší moc nad určitými masami lidí. Protože směr vývoje vede, ne k větší

demokracii, ale k oligarchii brutálního druhu, kdy síla jednoho jednotlivce bude nezměrně zvětšena. Když není mravnost zušlechťována, tak to vede k brutalitě v každé možné formě. Takový stav věcí přijde, stejně tak jako přišla na Atlantidu velká vodní katastrofa.